

Läraren i centrum - skrivarcirkeln som handledning och kollegialt lärande

Lars Kåreklint

Institutionen för beteendevetenskap och lärande,
Pedagogik och didaktik, Linköpings universitet

Marcus Samuelsson

Institutionen för beteendevetenskap och lärande,
Pedagogik och didaktik, Linköpings universitet

Lärares erfarenheter är det som bygger upp den beprövade erfarenhet som skolans utbildning ska vila på. Idag lyfter allt fler, såväl forskare som beslutsfattare, fram läraren som en av de viktigaste nycklarna till en framgångsrik skola.

Om skolan och lärare: När vi skriver skolan menar vi all den verksamhet som omfattas av skollagen. När vi skriver lärare menar vi all den personal som omfattas av skollagen, alltså barnskötare, förskollärare, lärare, fritidspedagoger etc.

Handledning och kollegialt lärande lyfts också fram som viktiga redskap för att stödja utvecklingen hos lärare och skolan. I nättidskriften Venues skrivarcirkel har lärare erfarenheter huvudrollen. Genom handledning och kollegialt lärande omvandlas tyst eller talad erfarenhet till artiklar där reflekterad och systematiskt dokumenterad erfarenhet blir tillgänglig för olika slags läsare.

Från lag till dialog

Arbetet med nättidskriften Venue påbörjades för några år sedan. När propositionen inför den nya skollagen just kommit från tryck började vi med att läsa igenom den. Nåja, bläddrade för att vara mer exakta, då den var på dryga 1400 sidor. Vi letade efter information om vad vi som universitet kunde och, kanske ännu viktigare, borde samverka kring med den omgivande skolvärlden. Två formuleringar lyste starkast

- att skolan ska främja en livslång lust att lära och
- att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Dessa två formuleringar blev särskilt viktiga för oss då de kretsar kring utbildning och forskning som hör till universitetets kärnverksamhet.

Under tiden mellan propositionen Den nya skollagen - för kunskap, valfrihet och trygghet (2009/10:165) och lagtext besökte vi ett antal skolhuvudmän i den omgivande regionen kring Linköpings universitet och berättade om hur vi tänkte om skolsamverkan. Vi bjöd in olika slags verksamhetsföreträdare till en diskussion om vad nästa steg borde bli. Vi, på LiU och de skolhuvudmän och rektorsgrupper vi besökte, var överens om att det livslånga lärandet och en skolutbildning som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet var något som vi ville samverka kring. När det gällde utbildning på vetenskaplig grund märkte vi ganska snart att våra diskussioner tenderade att bli abstrakta. Vi var rörande överens om att det var viktigt men fann få konkreta förslag på hur vi tillsammans kunde främja en sådan utveckling. Vid denna tid fanns det få beskrivningar eller riktlinjer för vad som skulle kunna karakteriseras eller förstås som en utbildning på vetenskaplig grund i skolan. När högskolor och universitet, som arbetat enligt dessa premisser sedan 1970-talet, granskats av Universitetskanslerämbetet, har fokus legat på bland

annat mängden av vetenskaplig litteratur, antal disputerade lärare och progressionen i kurser. Men skolan måste få sin egen betydelse.

Från dialog till konkret idé

Vid horisonten sågs exempel torna upp sig på hur arbetet med en utbildning på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet kunde gestaltas i skolan. Inledningsvis var exemplen få till antalet och någon samlad bild av hur man främjar en sådan utbildning fanns inte. Det gjorde att fältet låg öppet för hur man skulle kunna gå tillväga. I denna nybyggaranda föddes idén till nättidskriften Venue. Vår idé var, och är alltså, att en nättidskrift kan främja dialogen mellan forskning och skola. Med nättidskriften ville vi

- skapa tillgänglighet till forskning vid universitetet och
- skapa tillgänglighet till de erfarenheter som finns i skolan. Vår uppfattning om den beprövade erfarenheten var och är att den måste byggas av lärare i skolan!

Venue, vars första nummer gavs ut i december 2012, är i mångt och mycket ett demokratiskt projekt. Det handlar om

- allas rätt till kunskap och
- de utmaningar vi många gånger upplever när vi delar med oss av vår kunskap till andra.

Tanken med Venue är att erbjuda forskare en kommunikationskanal för att i ett populärvetenskapligt format dela med sig av sina forskningsresultat på svenska. Forskare är ofta mer vana vid ett akademiskt skrivande som vänder sig till kollegor inom fältet. Akademiska texter blir därför ofta mer tekniska, där ord och begrepp som används knyts till den egna genren. Men Venue skulle bli halv om inte lärare i skolan, på liknande sätt som forskare, delar med sig av sina erfarenheter. När vi startade Venue var det flera som menade att forskollärare och lärare, för att nämna några av de professioner som nu har skrivit i Venue, är ovana vid att skriva ner sin erfarenhet. De menade vidare att lärare snarare delar med sig av sin erfarenhet på andra sätt.

Vi tolkar skrivningen i Skollagen (2010:800) som att kraven förändrats på så sätt att det numera krävs dokumenterad, delad och över tid prövad kunskap, det vill säga beprövad erfarenhet. För att uppmuntra denna form av dialog har vi på olika sätt försökt att bidra till att underlätta framskrivandet och delandet av erfarenheter. Vi utvecklar kontinuerligt vår hemsida liu.se/venue med skrivtips för den blivande skribenten. Vi arrangerar föreläsningar om forskningskommunikation för forskare på universitetet. Vårt motiv är att forskning och erfarenhet behöver spridas för att kunna läsas av andra som är engagerade i skolans arbete. Sedan lanseringen har vi utvecklat, och fortsätter att utveckla, det vi kallar för en jordmån för skrivande. Ett exempel är att arrangera skrivarcirklar för lärare och forskare som vill dela med sig av sina berättelser och erfarenheter de gjort och gör i sitt arbete.

Skrivarcirkeln

Vi har genomfört två olika former av skrivarcirklar sedan vi lanserade Venue. I den första deltog fyra lärare från Holavedsgymnasiet i Tranås. Vi träffades under tre tillfällen och däremellan skrev deltagarna på sina artiklar. Den andra skrivarcirkeln arrangerades i samverkan med Bildningsförbundet i Östergötland. Där deltog sju folkbildare. Där initierade vi skrivprocessen under en dag och sedan fortsatte gruppen arbetet tillsammans. Vi handledde gruppen via nätet. Nu planerar vi nästa skrivarcirkel med lärare som har deltagit i ett internationellt projekt och kommer att använda sina Venueartiklar som en del i redovisningen av projektet.

Skrivarcirkeln är en flexibel form av kompetensutveckling. Upplägget av en sådan cirkel varierar utifrån det som kan kallas en kunskapsbas och möjliga former av skrivprocesser. I kunskapsbasen

går vi igenom olika aspekter av skrivandet. Utifrån författares och forskares beprövade erfarenheter lyfter vi fram:

- vad som kan vara viktigt i skrivandet i allmänhet och populärvetenskapligt skrivande i synnerhet,
- likheter och skillnader mellan vetenskapligt skrivande och populärvetenskapligt skrivande,
- etiska aspekter av skrivandet och
- när erfarenhet överförs från tal till text. Vi går också igenom hur en text bör vara strukturerad. Bland annat diskuterar vi hur prövad eller beprövad erfarenhet kan skrivas fram, och delas med andra på ett lättillgängligt sätt.

Deltagarna bestämmer själva vad de ska skriva om. Vår roll som handledare är att, som den mer erfarna kollegan, stimulera och underhålla skrivprocesserna. Vi handleder i processen att sätta ord på sina erfarenheter och att formulera dessa begripligt i text. Deltagarna får olika slags handledning, dels på plats och dels via nätet. Som handledare riktar vi fokus mot att göra idén till artikeln så klar och tillgänglig som möjligt för våra läsare.

Under de skrivarcirkel som genomförts varvades diskussioner om skrivande med konkreta skrivuppgifter och gruppuppgifter med utgångspunkt i de artiklar som sedan publiceras i Venue. En bärande tanke är att cirkeldeltagarna ska läsa varandras arbeten för att ge feedback eller feedforward. Läsning och diskussion av andras texter bidrar till en reflektion kring den egna texten och i vidare bemärkelse kring den egna och kollegornas praktik och därmed till ett kollegialt lärande.

Implikationer

Arbetet med att skriva artiklar i Venue kan fylla flera olika syften. En viktig aspekt är att artiklarna som publiceras i Venue kan bidra till att bygga den beprövade erfarenhet som skolans utbildning ska vila på, genom att andra lärare får möjlighet att ta del av de erfarenheter som gjorts i skolan. I dagsläget kan vi konstatera att artiklarna i Venue är lästa av många. Berättelsen om den skickliga matematikläraren, skriven av en forskare, har närmare 1800 unika visningar och berättelsen om stationsarbete på en förskoleavdelning, skriven av två barnskötare och en förskollärare, har över 1100 unika visningar. De artiklar som är resultat av skrivarcirkelorna publicerades betydligt senare än de två nyss nämnda, men detta till trots har flera av dem redan i dagsläget flera hundra unika visningar. Varje vecka får vi rapporter om att artiklarna når nya läsare.

I forskning och i ett flertal på varandra följande statliga utredningar slås det fast att lärarna är den viktigaste resursen i skolan. Där framhålls också att handledning och kollegialt lärande är viktiga metoder i arbetet med skolutveckling. Men vägarna dit är inte alltid så konkret framskrivna. Vår erfarenhet, på väg att bli beprövad, visar att arbetet med skrivarcirkel på ett konkret sätt kan bidra till ett kollegialt lärande såväl för deltagarna på kursen som för de som sedan tar del av artiklarna på webben. Detta påminner om det läraren Anne-Marie Körling så beskrivande talar om som det utökade kollegiet. Att antalet unika visningar ökar konstant visar på att artiklarna når ut.

Venue är en kommunikationskanal, gratis och öppen för alla, där lärarna har möjligheten att ta huvudrollen i byggandet av den beprövade erfarenhet som utbildningen ska vila på. För vem, om inte läraren, har kunskap att bygga den?